

“THE NATIONAL TRAINING PROGRAM FOR FORENSIC SCIENCE EXPERTS” – THE JOINT EDUCATIONAL PROJECT OF THE INSTITUTE OF FORENSIC RESEARCH AND THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY

Paweł KOŚCIELNIAK

Faculty of Chemistry, Jagiellonian University, Cracow

Wojciech PIEKOSZEWSKI

Institute of Forensic Research, Cracow

ABSTRACT: A joint educational project titled “The National Training Program for Forensic Science Experts” has been developed by the staff of the Institute of Forensic Research and the Jagiellonian University. It will be realised in 1999 and 2000 as part of the Tempus program supervised by the European Commission. Four foreign centres are participating in the project: The Forensic Science Laboratory in Rijswijk (The Netherlands), The National Forensic Science Laboratory in Linköping (Sweden), The University of Liverpool (United Kingdom) and the University of Dundee (United Kingdom). The main goal of the project is to initiate wide-scale educational activities in the field of forensic sciences in Poland, on the basis of criteria and experiences of European Union countries.

KEY WORDS: International educational program; Forensic sciences.

Z Zagadnień Nauk Sądowych, z. XL, 1999, 119–134

Received 28 June 1999; accepted 28 September 1999

INTRODUCTION

In 1998 the European Commission proposed a new type of Joint European Project (JEP) called Institution Building (IB) provided in the frame of the Tempus program. The aim of these types of project is to develop and put into practice short training or retraining courses for national and local administrations, and professional associations that are involved in the implementation of pre-accession strategy. The course programs have to be original, practically oriented and directly related to the adaptation and implementation by the target Institutions. The participation of a few well-known European Union universities or professional institutions (in addition to Polish partners) is essential.

The project proposed by the Institute of Forensic Research and Jagiellonian University entitled “The National Training Program for Forensic Sci-

ence Experts” is recommended by the Ministry of Justice and the General Director of the Border Guard. The project was highly appreciated by the European Commission (DG XXII – Education, Training and Youth) with technical assistance from the Tempus Department of the European Training Foundation and accepted for realisation within the period 15 December 1998 – 14 December 2000.

Four partner institutions from western countries have agreed to participate in the project: the Forensic Science Laboratory of The Netherlands in Rijswijk (The Netherlands), the University of Dundee (United Kingdom), the National Laboratory of Forensic Science in Linköping (Sweden) and the University of Liverpool (United Kingdom).

The major aspects of this project are presented below.

MAIN PROJECT OBJECTIVE

General problems

The project aims to initiate in Poland creative, wide-scale educational activities in the field of forensic sciences, on the basis of criteria and experiences of European Union countries.

The project encompasses, firstly, the development of specialised courses in forensic sciences, offered to professional groups selected from among the staff of both the administration of justice and border services. The project also encompasses the development of the Education Centre of Forensic Science (ECFS), which has been planned to ensure ongoing educational activity in this field in the future. ECFS will be the first centre of this type in Poland.

The project objective corresponds directly to Tempus priorities for Poland (for the academic years 1998/1999 and 1999/2000), category II (JEPs supporting the overall implementation of the pre-accession strategy, part III) entitled “Development of expertise in areas directly supporting the accession of Poland to the European Union”.

Current problems in the area addressed by the project

Two of the most important problems worth mentioning in the context of the accession of Poland to the European Union are: the strengthening of internal security in Poland and the control of its borders. Both issues are related to each other. It is evident that crime has a destabilising effect and this could have serious political consequences for the Wider Union. Moreover, within the enlarged Union the burden of controlling the Union’s external frontiers, both new and existing, will also rest largely with Member States,

including Poland. If such control is not effective this will result in increased common problems of crime and illegal activities.

The importance of the above problems has been raised and emphasised by European Union experts in "Agenda 2000" (e.g. in the section entitled "Commission Opinion on Poland's Application for Membership of the European Union", part 3.7: "Justice and Home Affairs"). The following matters requiring special attention are included:

- asylum and refugee issues;
- immigration;
- organised crime;
- other serious crime.

Refugees and asylum seekers have been arriving in Poland in increasing numbers from Arab countries, the former Yugoslavia, newly independent states and Asia. At present, most of them wish to reach European Union countries. As observed in "Agenda 2000" "(...) at present the Polish Government does not have effective control over the residence of migrants (...)" and then "(...) border control is a particular priority for Poland". Organised crime has grown significantly since 1989, especially in the fields of economic crime, drug trafficking and production, counterfeiting, illegal trade in arms, trafficking in women, stolen cars, money laundering and extortion. Poland is a significant producer of synthetic drugs and domestic consumption is also growing. In recent years a number of illegal amphetamine laboratories has been dismantled, and large seizures of heroin and cocaine have been made.

It will be possible to solve the above problems more easily and quickly if there is strict collaboration between the agency or service responsible and government bodies from Poland and European Union countries. This should be undertaken on various levels and in various areas. As far as judicial co-operation is concerned the extension of existing and planned measures, such as the extradition convention and the future mutual assistance convention will allow more effective transnational action by investigative and prosecution authorities. In addition to legislative activities, joint enterprises are necessary to deal with all aspects of the examination, detection, control and reduction of crime. Such collaboration will be effective only if it is based on wide knowledge of such relevant issues as:

- sources of and reasons for crime in Poland and European Union countries;
- methods and ways of committing crimes;
- modern investigation techniques;
- methods of identification and examination of crime traces.

Thus, what seems to be especially significant in the context presented above is to have educational activities offered in those areas of knowledge connected to forensic sciences. It also appears that educational activity in

this field should be directed first and foremost at such professional groups as administration of justice and those responsible for border control. The objective of the present project is based on both conclusions.

Specific project objective

In accordance with the Tempus priorities mentioned above, the project is generally divided into two stages. The first stage is the retraining of Polish teaching staff by experts from the European Union partner centres. The Polish teaching staff will be enrolled from among workers of two Polish partner centres, i.e.:

- Jagiellonian University (JU);
- Institute of Forensic Research (IFR).

In the second stage both the European Union and Polish experts will organise courses targeted at the following professional groups:

- the administration of justice, i.e. judges and prosecutors;
- the border guard officers.

As far as the Jagiellonian University teaching staff is concerned, the project will be realised by specialists from the following faculties:

- Faculty of Law and Administration;
- Faculty of Chemistry;
- Collegium Medicum;
- Institute of Molecular Biology.

Institute of Forensic Research teaching staff will be selected from particular departments of this centre:

- Department of Criminalistics;
- Department of Forensic Toxicology;
- Department of Forensic Hemogenetics;
- Department of Forensic Psychology.

The Jagiellonian University staff represent those general scientific disciplines (law, chemistry, biology, pharmacology, toxicology, and psychology) which can help to an especially great extent in the investigation of crime and its consequences. These disciplines are the basis of the forensic sciences. Institute of Forensic Research staff consist mainly of specialists in examination and the solving of strictly forensic problems on the basis of the above mentioned general disciplines. Although the experience and expertise of both teaching groups overlap to a great extent, they are also complementary. As a consequence, both groups, when collaborating together, can create the versatile qualified didactic staff to prepare and perform the courses in forensic sciences.

The role of the European Union experts is to update the qualifications of the Polish teaching staff in accordance with European Union standards and

pre-accession strategy. The planned result from this collaboration is the transfer of knowledge and skills in such particular fields as:

- main problems in forensic areas existing in European Union countries;
- justice and law systems in European Union countries;
- methods of teaching of forensic disciplines in European Union countries;
- new directions and methods of research in forensic sciences;
- European standardisation systems of research in forensic sciences.

Relations between the general scientific disciplines (represented by the Jagiellonian University staff), forensic scientific disciplines (represented by the Institute of Forensic Research staff), and examples of courses which both teaching groups together with the European Union experts will be able to provide for the targeted professional groups, are presented in the Figure 1. Appropriate courses will be developed for particular professional groups after analysis of their specific needs and interests.

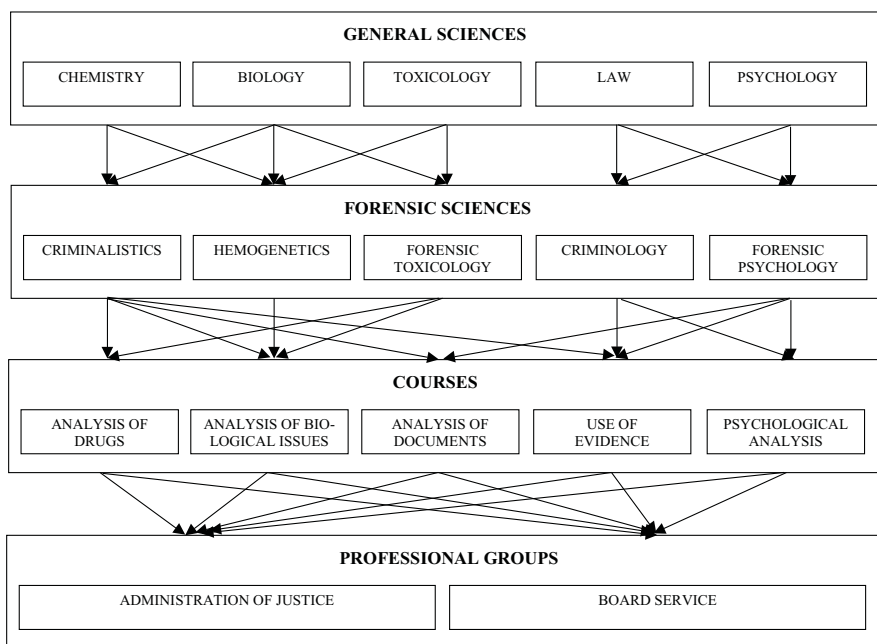

Fig. 1. Relations between the general scientific disciplines, forensic scientific disciplines, and examples of courses.

Figure 1 presented indicates that the courses planned will have an interdisciplinary character and will require the collaboration of experts from various fields. For example, the course related to the examination of documents (aimed e.g. at the border services) could consist of the following subjects:

- expert analysis of handwriting and signatures;
- examination of typescript, printed matter and other documents;
- investigation of hand and impression stamps;
- physicochemical expertise of materials on which documents are prepared;
- document security systems;
- computer databases of documents.

Some courses need to be offered to different professional groups, hence it is necessary to design the curriculum in modular form. Moreover, taking into account the fact that the interest in some forensic questions expressed by particular professional groups will vary, it is planned to prepare bi-level courses (“short” and “long”).

It is planned that courses will be arranged in the form of:

- lectures;
- demonstration classes;
- seminars;
- workshops.

There will be special emphasis on preparing various teaching materials. Apart from conventional didactic materials, such as text-books, training manuals etc., modern didactic tools and methods are planned:

- audiovisual techniques (for e.g. recording research procedures);
- computer techniques (for e.g. preparation of schemes and designs, simulation, animation and reconstruction of crime events, etc.).

It is supposed that a single training course offered to an individual professional group will last from 10 to 50 hours and could be directed towards 50–100 persons. Each training course will be adapted in terms of content, size and form to the current needs and the scale of interest of the professional group being trained.

Assessment of the wider long term objective

The wider objective of this project is to ensure ongoing education in the field of forensic sciences within the framework of the ECFS established in Cracow.

The plan envisages development of the existing Centre, attached to the Institute of Forensic Research, into a multi- and inter-disciplinary complex. The statutes and the organisational and management structure of ECFS will also be developed at this stage. Establishment of the ECFS will be completed outside the project framework, on the basis of an agreement between the Jagiellonian University and Institute of Forensic Research.

The wider long-term objective of this project seems to be quite realistic in the light of the following factors:

- support from the Ministry of Justice, the Border Guard, and the authorities of both the Jagiellonian University and the Institute of Forensic Research;
- long standing collaboration between Jagiellonian University and Institute of Forensic Research;
- connections with famous European Union forensic centres participating in the project;
- common experiences gathered during the realisation of the project;
- results of the project in the form of: well-qualified Polish teaching staff, prepared to train different professional groups in various disciplines of forensic sciences, and teaching materials prepared and also administrative equipment and library materials purchased within the framework of the project, which will constitute a material basis for the ECFS.

As well as providing post-graduate training, the Forensic Science Education Centre will also run courses for full-time undergraduates studying allied subjects who wish to specialise in the forensic field. For this purpose a new specialisation in the field of forensic chemistry is being developed within the framework of the Tempus project JEP 12236-97 entitled "Transformation of University Chemistry Studies at the Jagiellonian University" (the pilot courses started in the 1997/98 academic year).

Foreign partner institutions

Four partner institutions from western countries have agreed to participate in the project: the Forensic Science Laboratory in Rijswijk, the National Laboratory of Forensic Science in Linköping (Sweden), the University of Dundee (United Kingdom), and the University of Liverpool (United Kingdom).

The core tasks of the Forensic Science Laboratory in Rijswijk and the National Laboratory of Forensic Science in Linköping are to carry out forensic caseworks, conduct research and development, and act as centres of forensic knowledge and expertise. Both laboratories provide forensic expertise in many forensic disciplines e.g. toxicology, illicit drugs, serology (including DNA), firearms, gun shot residuals and explosives, environmental analysis, forensic (general chemistry) hand and machine writing, document examination and many other fields.

During realisation of the Tempus project specialists, among others, from the listed below disciplines will participate:

- forensic (general) chemistry. The principal task in this field is to identify and compare the chemical composition of different materials (e.g. paints, oils, fibres) from cases such as hit-and-run accidents, burglaries, explosions, arson, safe-cracking;

- toxicology and illicit drug analysis. Most examinations are performed on materials suspected of being or containing narcotic substances and anabolic steroids;
- handwriting and document examination. The questioned document unit takes part in such examinations as: handwriting and typescript comparisons, examination of printed matter (e.g. passports), alterations, indented writing etc.

NFI and NLFS are expected to update the knowledge and skills of Polish teaching staff and of relevant professional groups in most of the above areas. It would be especially valuable for Polish professional groups to draw on the experience of the NLSF staff in examination of drugs and documents.

The University of Dundee is represented by Department of Forensic Medicine (DFM) the staff of which is experienced in providing exciting courses dealing not only with specific problems relating to forensic medicine, but also with those of a general forensic nature. The teaching material is presented through crime scenarios, some of which are taken from real crimes and others of which are fictional. Each crime scenario provides various types of physical evidence which are discussed according to the following objectives:

- to develop an awareness of the various forms of evidence and how each type is located and identified at a crime scene;
- to study the effectiveness of evidence collection and preservation;
- to examine critically, for each type of evidence, the various class and individual tests performed by the laboratory;
- to consider how each type of evidence can be presented in court according to its probative value.

Although the courses are targeted mainly towards students, some of them, appropriately adapted, will be certainly extremely valuable for some professional groups, especially the administration of justice. The knowledge and skills concerning how such courses should be executed and how the related teaching materials should be prepared are expected to be transferred as part of the project.

The University of Liverpool is represented by the Centre of Investigative Psychology (CIP), Department of Psychology.

The main purposes of CIP are as follows:

- to increase understanding of the psychology of criminals and the investigation of crime;
- to train relevant services in the use of social science theories and methods and encourage more effective liaison between investigating officers and social scientists;
- to assist in criminal investigations and related crime prevention activities.

Staff of the Centre are experienced in such problems of investigative psychology as creating profiles of perpetrators on the basis of analysis of crime scenes and other information collected during investigations, methods of gaining information from witnesses and suspects, and also typing of perpetrators and their place of stay in the case of serial crimes. It is especially expected that this experience will be transferred to Polish teaching staff and Polish professional groups in the framework of the project.

The following features, important for successful realisation of the project, are characteristic of the above European Union centres:

- they are represented by famous specialists in forensic sciences and by staff experienced not only in research but also in educational activity (including those targeted towards various professional groups);
- taken together they provide expertise encompassing all the main forensic disciplines (physicochemical criminalistics, toxicology, forensic psychology, etc);
- they have collaborated for a long time with both Polish partners (Institute of Forensic Research, Jagiellonian University) in various fields of forensic activity.

„KRAJOWY PROGRAM SZKOLENIA EKSPERTÓW NAUK SĄDOWYCH” – WSPÓLNY PROJEKT EDUKACYJNY INSTYTUTU EKSPERTYZ SĄDOWYCH I UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Paweł KOŚCIELNIAK, Wojciech PIEKOSZEWSKI

WSTĘP

W 1998 roku Komisja Europejska zaproponowała wprowadzenie nowego programu z grupy „Wspólnych projektów europejskich” nazwanego „Budowaniem instytucji”, a realizowanego w ramach programu Tempus. Celem tego programu jest planowanie i organizowanie krótkich kursów szkoleniowych dla przedstawicieli administracji krajowej i lokalnej bądź grup zawodowych, które zajmują się wdrażaniem strategii dostosowawczych związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Programy tych kursów muszą być oryginalne, zorientowane na praktykę i bezpośrednio związane z działalnością danej placówki. W projekcie, oprócz polskich partnerów, powinni wziąć udział przedstawiciele znanych uniwersytetów oraz instytucji z krajów Unii Europejskiej.

Projekt stworzony przez Instytut Ekspertyz Sądowych oraz Uniwersytet Jagielloński i nazwany „Krajowym programem szkolenia ekspertów nauk sądowych” posiada rekomendację ministra sprawiedliwości i komendanta straży granicznej. Projekt ten został wysoko oceniony przez Komisję Europejską (DG XII – Edukacja, szkolenie i młodzież) przy technicznym współudziale Europejskiej Fundacji Szkoleń dla programu Tempus i zaakceptowany do realizacji w terminie od 15 grudnia 1998 roku do 14 grudnia 2000 roku.

Szereg udział w projekcie zgłosiły cztery instytucje partnerskie z krajów Unii Europejskiej: Holenderskie Laboratorium Nauk Sądowych w Rijswijk (Holandia), Uniwersytet w Dundee (Wielka Brytania), Krajowe Laboratorium Nauk Sądowych w Linköping (Szwecja) i Uniwersytet w Liverpool (Wielka Brytania). Główne założenia projektu przedstawiono poniżej.

GLÓWNE ZAŁOŻENIA PROJEKTU

Uwagi ogólne

Projekt ma na celu zainicjowanie w Polsce na szeroką skalę efektywnej działalności szkoleniowej w dziedzinie nauk sądowych, wzorowanej na kryteriach i doświadczeniu krajów – członków Unii Europejskiej.

Projekt dotyczy organizacji specjalistycznych kursów z dziedziny nauk sądowych, przeznaczonych dla grup zawodowych wybranych spośród administracji wymiaru sprawiedliwości i straży granicznej. Projekt obejmuje również utworzenie Centrum Edukacyjnego Nauk Sądowych, które prowadziłoby stałą działalność edukacyjną w tym zakresie także w przyszłości. Centrum Edukacyjne Nauk Sądowych będzie pierwszą tego typu placówką w Polsce.

Cele i założenia projektu korespondują bezpośrednio z priorytetami programu Tempus dla Polski (na rok akademicki 1998/1999 i 1999/2000), kategoria II (projekty wspierające, generalne wdrożenie strategii przedwstąpieniowej, część III zatytułowana „Rozwój ekspertyzy w dziedzinach bezpośrednio wspierających wstąpienie Polski do Unii Europejskiej”).

Aktualne problemy w dziedzinie objętej projektem

Jednym z najważniejszych zadań wiążących się z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej jest wzmocnienie wewnętrznego bezpieczeństwa Polski i kontrola jej granic. Obie powyższe kwestie są od siebie zależne. Jest rzeczą oczywistą, iż przestępczość oddziałuje destabilizująco, co może powodować poważne konsekwencje polityczne dla poszerzonej Unii. Co więcej, w ramach poszerzonej Unii ciężar kontroli jej zewnętrznych granic, zarówno nowych, jak i obecnie istniejących, będzie spoczywał głównie na państwach członkowskich, w tym także na Polsce. Jeżeli kontrola nie będzie efektywna, to fakt ten spowoduje nagromadzenie wspólnych problemów związanych z przestępczością i nielegalną działalnością.

Waga powyższych zagadnień została doceniona i podkreślona przez ekspertów Unii w dokumencie „Agenda 2000” (np. w dziale zatytułowanym „Opinia Komisji dotycząca wniosku Polski o członkostwo Unii Europejskiej”, część 3.7: „Sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne”). Do spraw, które wymagają szczególnej uwagi, zaliczono:

- problemy związane z udzielaniem azylu i uchodźcami;
- imigrację;
- przestępczość zorganizowaną;
- inne poważne przestępstwa.

Uchodźcy i azylanci przybywają coraz liczniej do Polski z krajów arabskich, byłej Jugosławii, państw Azji, które niedawno uzyskały niepodległość. Obecnie celem większości z nich są kraje Unii Europejskiej. Jak zauważa się w „Agendzie 2000” „(...) obecnie polski rząd nie sprawuje efektywnej kontroli nad miejscami pobytu imigrantów” a w związku z tym „(...) kontrola granic jest dla Polski szczególnym priorytetem”. Ponadto od 1989 roku znacznie rozwinęła się zorganizowana przestępczość, zwłaszcza w dziedzinie przestępstw gospodarczych, produkcji i przemytu środków odurzających, fałszerstwa pieniędzy i papierów wartościowych, nielegalnego handlu bronią, handlu kobietami, kradzieży samochodów, prania brudnych pieniędzy i wymuszeń rozbójniczych. Polska jest liczącym się producentem syntetycznych narkotyków, a ich konsumpcja na rynku wewnętrznym również stale wzrasta. W ostatnich latach organy ścigania zlikwidowały kilka nielegalnych laboratoriów produkujących amfetaminę i przechwyciły duże ilości przemycanej heroiny i kokainy.

Powyższe problemy będą rozwiązywane łatwiej i szybciej w ramach ścisłej współpracy pomiędzy odpowiednimi organami i służbami z Polski i krajów Unii Europejskiej. Współpraca ta powinna przebiegać w wielu dziedzinach i na wielu płaszczyznach. Jeżeli chodzi o współpracę w zakresie wymiaru sprawiedliwości, rozszerzenie istniejących i planowanych przedsięwzięć, takich jak umowa ekstradycyjna i przyszła umowa o wzajemnej pomocy, pozwoli na bardziej efektywne akcje między-państwowe prowadzone przez organy śledcze i prokuratury. Oprócz przedsięwzięć legislacyjnych są też konieczne zwykłe poczynania na wszystkich etapach badania, wykrywania, kontroli i redukcji przestępczości. Taka współpraca będzie efektywna

jedynie w tym przypadku, jeśli zostanie oparta na szerokiej wiedzy dotyczącej następujących zagadnień:

- Źródła³ i przyczyn przestępczości w Polsce i krajach Unii Europejskiej;
- metod przestępczych;
- nowoczesnych technik śledczych;
- metod identyfikacji i badania śladów przestępstw.

W związku z powyższym szczególnie istotna jest edukacja w tych dziedzinach wiedzy, które składają się na nauki sądowe. Wydaje się również, że aktywność w zakresie edukacji powinna objąć przede wszystkim pracowników wymiaru sprawiedliwości i służby odpowiedzialne za kontrolę granic. Cele niniejszego projektu są pochodnymi obu tych wniosków.

Szczegółowe cele i założenia projektu

Zgodnie z priorytetami programu Tempus, omówionymi powyżej, projekt dzieli się na dwa etapy. W etapie pierwszym nauczyciele polscy będą przeszkoleni przez ekspertów z partnerskich centrów Unii Europejskiej. Nauczyciele polscy będą rekrutowani z dwóch polskich centrów partnerskich, tj.:

- Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- Instytutu Ekspertyz Sądowych.

W etapie drugim eksperci polscy i ich partnerzy z Unii Europejskiej będą prowadzić kursy dla następujących grup zawodowych:

- pracowników wymiaru sprawiedliwości, tj. sędziów i prokuratorów;
- funkcjonariuszy straży granicznej.

Ze strony Uniwersytetu Jagiellońskiego projekt będzie realizowany przez specjalistów z następujących wydziałów:

- Wydziału Prawa i Administracji;
- Wydziału Chemii;
- Collegium Medicum;
- Instytutu Biologii Molekularnej.

Ponadto w projekcie będą uczestniczyć wykładowcy z Instytutu Ekspertyz Sądowych z następujących zakładów:

- Zakładu Kryminalistyki;
- Zakładu Toksykologii Sądowej;
- Pracowni Hemogenetyki Sądowej;
- Zakładu Psychologii Sądowej.

Pracownicy Uniwersytetu reprezentują dyscypliny ogólne (prawo, chemię, biologię, farmakologię, toksykologię i psychologię), które mogą być szczególnie pomocne przy badaniu zjawiska przestępczości i jej konsekwencji. Dyscypliny te tworzą bazę dla nauk sądowych. Natomiast personel Instytutu Ekspertyz Sądowych składa się głównie ze specjalistów zajmujących się badaniem i rozwiązywaniem problemów ściśle praktycznych przy wykorzystaniu wiedzy ogólnej z zakresu wspomnianych dyscyplin. Choć doświadczenie oraz wyszkolenie członków obu grup nauczycieli jest w zasadzie podobne, to jednak grupy te są również komplementarne. W konsekwencji pracując razem tworzą personel o wszechstronnych kwalifikacjach służących przygotowaniu i prowadzeniu kursów z dziedziny nauk sądowych.

Zadaniem ekspertów z Unii Europejskiej jest weryfikowanie kwalifikacji polskich nauczycieli zgodnie ze standardami Unii i strategią związaną z przyjęciem do niej. Oczekuje się, że rezultatem współpracy będzie przekazanie wiedzy i doświadczeń na temat:

- podstawowych problemów z zakresu nauk s^ldowych występujących w krajach Unii Europejskiej;
- systemów prawa i wymiaru sprawiedliwości w krajach Unii Europejskiej;
- metod edukacyjnych w naukach s^ldowych w krajach Unii Europejskiej;
- nowych kierunków i metod badań w naukach s^ldowych;
- europejskich systemów standaryzacji badań w naukach s^ldowych.

Wzajemne relacje pomiędzy dyscyplinami naukowymi (reprezentowanymi przez pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego), naukowymi dyscyplinami sądowymi (reprezentowanymi przez pracowników Instytutu Ekspertyz Sądowych) oraz przykłady kursów, które obie grupy wspólnie z ekspertami z Unii Europejskiej będą mogły przeprowadzić dla pewnych grup zawodowych, są przedstawione na rycinie 1. Program kursów dla tych grup będzie sprecyzowany po dokonaniu analizy konkretnych potrzeb i zainteresowań.

Rycina 1 pokazuje, że planowane kursy będą miały charakter interdyscyplinarny i w każdym wypadku będą wymagały współpracy ekspertów z różnych dziedzin. Przykładowo kurs poświęcony badaniom dokumentów (przeznaczony np. dla służb granicznych) może obejmować następujące zagadnienia:

- ekspertyzę pisma rękownego i podpisów;
- badania maszynopisów, druków i innych dokumentów;
- badania odcisków i pieczęci;
- fizykochemiczną ekspertyzę materiałów tworzących dokument;
- sposoby zabezpieczenia dokumentów;
- komputerowe bazy danych dokumentów.

Niektóre kursy będą przeznaczone dla różnych grup zawodowych, a zatem jest niezbędne zorganizowanie kursów w postaci modułów. Ponadto, w związku z faktem, że zainteresowanie odbiorców danymi problemami będzie różne, planuje się przygotowanie kursów o zróżnicowanej długości trwania („długich” i „krótkich”).

Kursy będą realizowane w postaci:

- wyk³adów;
- pokazów;
- seminariów;
- warsztatów.

Sprawą szczególnej wagi jest przygotowanie różnorodnych materiałów szkoleniowych. Poza konwencjonalnymi materiałami dydaktycznymi, takimi jak podręczniki, instrukcje itp., planuje się wprowadzenie nowoczesnych metod i środków dydaktycznych, jak:

- techniki audiowizualne (np. dla utrwalenia procedur badawczych);
- techniki komputerowe (np. dla przygotowania schematów i projektów, symulacji, animacji i rekonstrukcji przebiegu przestępstw itp.).

Przypuszcza się, że cykl zajęć przeznaczonych dla poszczególnych grup zawodowych będzie trwał od 10 do 50 godzin i mogłoby w nim uczestniczyć 50–100 osób. Każ-

dy kurs będzie dostosowany do aktualnych potrzeb i zainteresowań danej grupy zawodowej.

Ocena celów długoterminowych

Kolejnym celem niniejszego projektu jest zapewnienie ciągłości edukacji w dziedzinie nauk sądowych w ramach Centrum Edukacyjnego Nauk Sądowych, które powstaje w Krakowie.

Projekt ten przewiduje rozwinięcie działalności istniejącego już przy Instytucie Ekspertyz Sądowych Centrum, które stanie się placówką wielopodmiotową i interdyscyplinarną. Na podstawie doświadczeń zgromadzonych w trakcie realizacji projektu, ustalone zostaną szczegóły działalności i metod wykorzystywanych w funkcjonowaniu Centrum. Zakłada się także opracowanie statutu oraz struktury organizacyjnej tej instytucji. Utworzenie Centrum Edukacyjnego Nauk Sądowych odbędzie się na podstawie odrębnej umowy zawartej pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim a Instytutem Ekspertyz Sądowych.

Realizacja długoterminowego celu tego projektu wydaje się realna, jeśli doprowadzi się do:

- uzyskania poparcia ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości, straży granicznej oraz władz Uniwersytetu Jagiellońskiego i Instytutu Ekspertyz Sądowych;
- nawiązania dialogu i współpracy między Uniwersytetem Jagiellońskim a Instytutem Ekspertyz Sądowych;
- zawarcia związków ze znanymi centrami nauk sądowych z krajów Unii Europejskiej uczestniczącymi w projekcie;
- wykorzystania wspólnych doświadczeń zdobytych podczas realizacji projektu;
- pozyskania wysokokwalifikowanego personelu polskiego przygotowanego do szkolenia różnych grup zawodowych w zakresie nauk sądowych oraz skompletowania materiałów szkoleniowych i wyposażenia, przygotowanych lub zakupionych w ramach projektu, które utworzy bazę Centrum Edukacyjnego Nauk Sądowych.

W Centrum Edukacyjny Nauk Sądowych obok szkoleń podyplomowych, będą również prowadzone zajęcia w ramach specjalizacji dyplomowych na studiach dziennych na kierunkach związanych z naukami sądowymi. W tym celu w ramach projektu Tempus JEP 12236-97 nazwanego „Przekształcenie uniwersyteckich studiów chemicznych na Uniwersytecie Jagiellońskim” została utworzona nowa specjalizacja – chemia sądowa. Pierwsze kursy rozpoczęły się w roku akademickim 1997/98.

Zagraniczne instytucje partnerskie

Udział w projekcie zgłosiły cztery instytucje partnerskie z krajów Unii Europejskiej: Holenderskie Laboratorium Nauk Sądowych, Krajowe Laboratorium Nauk Sądowych w Linköping (Szwecja), Uniwersytet w Dundee (Wielka Brytania) i Uniwersytet w Liverpool (Wielka Brytania).

Głównym zadaniem Holenderskiego Laboratorium Nauk Sądowych w Rijswijk i Krajowego Laboratorium Nauk Sądowych w Linköping, jest wykonywanie ekspertyz, prowadzenie badań naukowo-rozwojowych i pełnienie funkcji centrum nauk i ekspertyz sądowych. Oba laboratoria wykonują ekspertyzy związane z wieloma dziedzinami nauk sądowych, m.in. toksykologią, serologią (łącznie z badaniami DNA), kryminalistyką (badanie broni palnej, materiałów wybuchowych, śladów po-

wystrzałowych, pisma ręcznego, maszynowego i dokumentów, analiza środowiskowa) i wieloma innymi.

W realizacji projektu Tempus będą brali udział specjaliści, między innymi, z poniższych dyscyplin naukowych:

- chemii s'ldowej (ogólnej). Ta dziedzina wiedzy zajmuje się przede wszystkim identyfikowaniem i porównywaniem sk'adów chemicznych różnych materia'ów (np. farby, oleje, włókna) pochodz'cych z takich spraw, jak wypadki drogowe, kradzie'e z w'zaniem, podpalenia, w'zania do sejfów;
- toksykologii i analizy nielegalnych leków (narkotyków). Wykonywane s' liczne badania zakwestionowanych substancji maj'ce na celu stwierdzenie, czy w ich sk'adzie znajduj' się narkotyki lub sterydy anaboliczne;
- badania pisma ręcznego i dokumentów. Sekcja badania dokumentów s' uży takimi analizami, jak: porównywanie pisma ręcznego i maszynowego, badania materia'ów drukowanych (np. paszportów), przerobień, podrobień, pisma wg'ebionego itd.

Od Holenderskiego Laboratorium Nauk Sądowych w Rijswijk i Krajowego Laboratorium Nauk Sądowych w Linköping oczekuje się przekazania najnowszej wiedzy i umiejętności polskim pracownikom dydaktycznym i odpowiednim grupom zawodowym w większości wspomnianych dziedzin. Szczególnie przydatne dla polskich grup zawodowych byłyby doświadczenia pracowników Holenderskiego Laboratorium Nauk Sądowych związane z badaniem leków, narkotyków i badaniem dokumentów.

Ze strony Uniwersytetu w Dundee w projekcie uczestniczy Katedra Medycyny Sądowej, której pracownicy posiadają doświadczenie w organizacji ciekawych kursów poświęconych nie tylko specyficznym problemom medycyny sądowej, lecz również posiadających charakter ogólnych kursów z dziedziny nauk sądowych. Wiedza jest przekazywana słuchaczom poprzez scenariusze przestępstw, wzięte z praktyki albo fikcyjne. Każdy scenariusz ilustrują różnego rodzaju dowody rzeczowe, które są omawiane w celu:

- zaznajomienia s'uchaczy z różnymi ich rodzajami i przekazania informacji o tym, jak dany typ jest usytuowany i identyfikowany na miejscu zdarzenia;
- analizy efektywności gromadzenia i przechowywania dowodów;
- krytycznego badania ka'atego rodzaju dowodu, różnych grupowych i indywidualnych testów laboratoryjnych;
- rozważenia, jak dany rodzaj dowodu powinien być prezentowany w s'dzie w zależności od jego wartości dowodowej.

Chociaż kursy te są adresowane głównie do studentów, to niektóre z nich, odpowiednio zaadaptowane, będą z pewnością niezwykle wartościowe dla pewnych grup zawodowych, szczególnie dla pracowników wymiaru sprawiedliwości. Celem projektu jest odpowiednie dostosowanie wiedzy i umiejętności, jakie te kursy dają oraz sposobu przygotowania materiałów szkoleniowych.

Uniwersytet w Liverpool jest w projekcie reprezentowany przez Centrum Psychologii Śledczej.

Główne cele tego Centrum są następujące:

- uświadomienie roli psychologii w pracy śledczej;
- wyszkolenie odpowiednich s'ług w stosowaniu metod i teorii nauk spo'ecznych oraz zachęcanie do bardziej efektywnych zwi'zków pomiędzy prowadz'cymi śledztwo a przedstawicielami nauk spo'ecznych;

- asystowanie przy prowadzeniu śledztw i przy przedsięwzięciach związanych z prewencją kryminalną.

Pracownicy Centrum są doświadczeni w takich zagadnieniach psychologii śledczej, jak opracowywanie charakterystyki sprawcy na podstawie analizy miejsca zdarzenia i innych informacji zebranych w śledztwie, metod uzyskiwania informacji od świadków i podejrzanych, a także typowanie sprawcy i miejsca jego pobytu w przypadkach przestępstw seryjnych. Przekazanie tych doświadczeń polskim nauczycielom i słuchaczom w ramach omawianego projektu jest szczególnie oczekiwane.

Następujące elementy, ważne dla pomyślnej realizacji projektu, są charakterystyczne dla wyżej omówionych centrów nauk sądowych Unii Europejskiej:

- są one reprezentowane przez znanych specjalistów z dziedziny nauk sądowych i personel doświadczony nie tylko w badaniach naukowych, ale także w działalności szkoleniowej (szczególnie z ukierunkowaniem na różne grupy zawodowe);
- wszystkie te instytucje wykonują ekspertyzy z zakresu głównych dyscyplin nauk sądowych (fizykochemia kryminalistyczna, toksykologia, psychologia sądowa itd.);
- współpracują one od dłuższego czasu z oboma polskimi partnerami (Instytutem Ekspertyz Sądowych i Uniwersytetem Jagiellońskim) w różnych dziedzinach związanych z naukami sądowymi.